

Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Siljansgårdens loftbod

Loftboden på Siljansgården har daterats till 1300-talet och är därmed den äldsta kända byggnaden från Lima i Leksand. Loftboden, ursprungligen från Bu i Lima, flyttades på 1930-talet till Siljansgården. Loftboden byggnadsminnesförklarades 2007.

Beskrivning

Historik

Loftboden, som benämns Gammeloftet, är av mycket ålderdomlig karaktär och har daterats till år 1332/33. Byggnaden är från Västerdalarna och är egentligen sammanbyggd av två medeltida bodar. Loftbodarna från Bu i Lima flyttades och sattes ihop på Siljansgården i Tällberg på 1930-talet.

I timmerhuskulturens månghussystem hade boden funktion som förrådsbyggnad för livsmedel, ved, kläder och textilier. En loftbod byggdes i två våningar efter ett cellsystem. Förbindelsen mellan rummen på övervåningen ordnades därför med en utanpåliggande svalgång. Övervåningen användes sommartid för övernattning vilket också har gett upphov till benämningen "nattstuga". Loftbodarna byggdes med stor omsorg om detaljer och timring. Byggnadstypen är utbredd över hela Dalarna men loftbodarna i Västerdalarna utmärker sig genom sina ålderdomliga former.

Från slutet av 1800-talet blev loftbodarna och härbren populära bland turister i Dalarna. Inte sällan flyttades byggnaderna för att fungera som enklare sommarstugor, men de flyttades sällan särskilt långt från sin ursprungliga placering. Den relativt enkla möjligheten att flytta en timrad byggnad har från början varit en av timmerhuskulturens grundläggande egenskaper.

Siljansgården byggdes upp från 1910-talet med förebild i timmerhuskulturen och med ritningsförslag av arkitekt John Åkerlund. På gården drev Harald och Signe Berger-Alm Siljansskolan, en pedagogisk rörelse för barn samt kursverksamhet för vuxna. Loftboden skulle både fungera som övernattningsrum, bidra med upplevelsevärde och knyta an till den lokala traditionella kulturen. Interiören ändrades med nya golv och ytskikt och gluggarna ersattes av mindre blyinfattade fönster. I senare tid har bedrivits hotellverksamhet på gården.

Miljöbeskrivning

Loftboden bildar tillsammans med två andra timmerbyggnader en mindre gårdsmiljö i sydöstra hörnet av fastigheten. Siljansgården består totalt av fler än 25 byggnader, de flesta äldre timmerbyggnader.

Figur 1. Loftboden omges av annan trä- och timmerhusbebyggelse på Siljansgården. Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Byggnadsbeskrivning

Loftboden på Siljansgården är hopbyggd av två skilda loftbodar från Bu i Lima socken. Enligt uppgift har de i Bu stått i varandras närhet. De är förenade genom en byggnadsdel som till viss del liknar ett portlider med överbyggnad. Längs byggnadens hela långsida sträcker sig en gemensam loftgång.

Den södra delen består av en dubbel bod med två rum, som i sin tur byggts på med en övervåning. Knutskallarna är urnformade och ett av de tidigare takutskotten har en dekorativ utformning. Pardörrarna är försedda med draglås och på insidan sitter klubblås av medeltidskaraktär.

Den norra loftboden har daterats till år 1506/07 och har flera ålderdomliga drag. Ovanför en dörr finns rester av tjärkors till skydd mot ont.

Figur 2. Loftbodens södra del. Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Figur 3. Baksidan av loftboden med fönster med blyinfattat glas, ett senare tillägg. Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län

Figur 4. Dörrar med draglås i loftbodens norra del. Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län.

**Figur 5. Tjærkors till skydd mot ont, ovanför dörr på loftbodens norra del.
Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län.**

**Figur 6. Ålderdomliga knutskallar med långa halsningar.
Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län.**

Byggnadsminnesförklaring

Motivering till byggnadsminnesförklaringen

Den i stort välbevarade loftboden hör till Dalarnas och Sveriges äldsta träbyggnader och har ett betydande kultur- och upplevelsevärde. Byggnaden säger något om förrådsbyggnaders status och om befolkningens hantverksskicklighet, konstnärliga förmåga och föreställningsvärld i det medeltida Västerdalarna.

På en och samma gång ger Siljansgårdens loftbod en bild av svensk timmerhuskultur under perioden före såväl som efter den senmedeltida krisen. Samtidigt är loftbodens moderna historia ett uttryck för den dragningskraft som Dalarnas äldre allmogekultur hade under etableringen av den demokratiska nationalstaten. I det sammanhanget är Siljansgårdens loftbod ett märkligt exempel på hur Dalarnas gamla timmerbyggnader kunde få nya funktioner, både av symboliskt och praktiskt slag.

Skyddsbestämmelser

Skyddsföreskrifterna omfattar loftboden som markerats på situationsplanen.

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas, byggas om eller på annat sätt förändras till sitt yttre.
2. I byggnadens inre får inte göras ingrepp i stomme eller i rumsindelning.
3. I byggnaden får inte göras ingrepp i eller ändring av äldre fast inredning såsom äldre dörrpartier och lås.
4. Byggnaden ska underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten ska utföras med traditionella byggnadsmaterial och metoder på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.

Samråd ska ske med Länsstyrelsen i frågor som rör vård och underhåll av byggnaden.

Om särskilda skäl föreligger för att ändra byggnadsminnet i strid mot skyddsföreskrifterna får Länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § KML lämna tillstånd till sådana förändringar.

Figur 7. Situationsplan som visar loftbodens placering utmärkt med röd linje på Siljansgården. Ur beslut 2007.09.03

Administrativa fakta

Kommun: Leksand

Fastighetsbeteckning: Laknäs 18:29

Byggnadsminnesförklaring: 2007.09.03

Tillgänglighet: Siljansgården bedrivs som hotell.

[Byggnadsminnesförklaring Loftboden Siljansgården beslut 2007.09.03](#)
[Loftboden Siljansgården i Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister](#)